

KÄSKKIRI

Tallinn

27.10.2023 nr 1-2/35

Teavikute komplekteerimine

Kehtestan käskkirja Tallinna Linnavolikogu 18. oktoobri 2007. a määruse „Tallinna Keskraamatukogu põhimäärus“ § 6 lõike 2 punkti 5, kultuuriministri 12. juuli 2004. a määruse nr 9 „Rahvaraamatukogu töökorralduse juhend“, kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruse nr 1 „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord“ alusel ja lähtudes 1994. a IFLA/UNESCO rahvaraamatukogude manifestist.

1. Üldsätted

- 1.1. Käskkiri määratleb Tallinna Keskraamatukogu kogu komplekteerimise põhimõtted ja korra.
- 1.2. Käskkirjas kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:
 - 1.2.1. **e-teavik** on arvutisüsteemi mällu salvestatud andmekogum, näiteks e-raamat, audio-raamat, e-ajakiri, e-muusikateos, videomäng;
 - 1.2.2. **ese** on spordivahend, muusikainstrument, lauamäng, konsoolimäng vm raamatukogu kogusse kuuluv ja laenutatav ese;
 - 1.2.3. **kogu** moodustavad raamatukogu teenindusosakondadesse, haruraamatukogudesse ja e-raamatukogudesse hangitud teavikud, esemed ja e-teavikud (ka need, millele on teatud ajavahemikuks omandatud kasutusõigus);
 - 1.2.4. **kogude kujundamise nõukogu** moodustatakse direktori käskkirjaga raamatukogu kogude kujundamisega seotud tegevuse nõustamiseks;
 - 1.2.5. **raamatukogu** on Tallinna Keskraamatukogu;
 - 1.2.6. **teavik** on mistahes andmekandja, millele on talletatud informatsioon, näiteks raamat, noot, heli- või videosalvestis, perioodikaväljaanne (näiteks ajaleht, ajakiri);
 - 1.2.7. **väärtkirjandus** on asjatundjate, teadlaste ja koolisüsteemi poolt väärtuslikuks tunnustatud kirjandus, sealhulgas kirjandusklassika.

2. Teavikute komplekteerimise põhimõtted

- 2.1. Raamatukogu kogu on koostiselt universaalne, sisaldades Tallinna elanike vajadustele vastavaid eri keeltes, tüüpi ja laadi teavikuid.
- 2.2. Komplekteeritavate teavikute laadid on:
 - 2.2.1. raamatud, sh koomiksid;
 - 2.2.2. jadaväljaanded (ajalehed, ajakirjad, jätkväljaanded);
 - 2.2.3. noodiväljaanded;
 - 2.2.4. auvised;
 - 2.2.5. e-teavikud.
- 2.3. Raamatukogu komplekteerib kogu jooksvalt, vajadusel nõudluspõhiselt (lugejate konkreetsed soovid, mis on kooskõlas raamatukogu komplekteerimispõhimõtetega) ja järelkomplekteerimise teel (kogus olevate lünkade täitmiseks, eksemplaarsuse lisamiseks).
- 2.4. Komplekteerimine toimub valikuliselt, pidades silmas, et kogu oleks temaatiliselt tasakaalustatud ja mitmekesine, pakuks erinevaid käsitlusi ja seisukohtasid. Lähtudes rahvaraamatukogude eesmärgist toetada elanikke oma demokraatlike õiguste kasutamisel ja iseseisva otsustusvõime kujundamisel, on kogu komplekteerimisel välistatud ideoloogilistest, poliitilistest ja kommertseesmärkidest lähtuv surve.
- 2.5. Komplekteerimise prioriteedid on:
 - 2.5.1. eesti autorite ilukirjanduse väärtkirjandus;
 - 2.5.2. tõlkeilukirjanduse väärtkirjandus;
 - 2.5.3. laste- ja noortekirjandus;
 - 2.5.4. teadmiskirjanduse eesti autorite ja/või Eestit puudutav kirjandus;
 - 2.5.5. elukestvat õppimist ja enesetäiendamist toetav kirjandus;
 - 2.5.6. perioodika, et lugejad oleksid kursis ühiskonnas toimuvaga.
- 2.6. Komplekteerimisel võetakse arvesse:

- 2.6.1. erinevate lugejagruppide (nt lapsed ja noored, tööga hõivatud ja töötajad, lapsehoolduspuhkusel olevad vanemad ja väikelapsed, eakad) vajadusi ja huvisid ning hobisid;
- 2.6.2. komplekteerimiseelarve võimalusi;
- 2.6.3. teaviku sisu, sealhulgas aktuaalsust, ajakohasust, objektiivsust, teaduspõhisust, käsitluse selgust ja ulatust;
- 2.6.4. teaviku autorit, sealhulgas autori valdkondlikku kompetentsust, autoriteetsust;
- 2.6.5. erialaspetsialistide ja lugejate hinnanguid teavikute kohta;
- 2.6.6. teemavaldkonna esindatust raamatukogu kogus;
- 2.6.7. teaviku vormi, sealhulgas köite kvaliteeti, formaati, kujundust;
- 2.6.8. teiste Tallinna ja Eesti raamatukogude kogusid ja komplekteerimispõhimõtteid.
- 2.7. Vähemalt 30% teavikute soetuseks mõeldud riigieelarvelisest toetusest kasutatakse kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruses loetletud tingimustele vastavate teavikute komplekteerimiseks.
- 2.8. Õpikute komplekteerimisel arvestatakse, et õpilastele ja üliõpilastele vajaliku õppekirjanduse komplekteerivad koolide ja ülikoolide raamatukogud.
- 2.9. Perioodika komplekteerimisel arvestatakse, et kättesaadavad oleks laiemale lugejaskonnale suunatud Eestis ilmuvad ajalehed, kultuuriajakirjad ning enesetäiendamist ja hobidega tegelemist toetavad ajakirjad. Võõrkeelset perioodikat ja teistes riikides ilmunud perioodikat komplekteeritakse vastavalt võimalustele.
- 2.10. Muusikateavikutest komplekteeritakse valikuliselt raamatuid, e-teavikuid, noodiväljaandeid, audiotekstivõtteid ja kombineeritud auviseid. Komplekteeritav kogu toetab muusikaalast huvitegevust, nii iseseisvalt muusikat õppivaid kui ka muusikakoolis õppivaid õpilasi, muusikaharrastajaid ja õpetajaid.
 - 2.10.1. Noodiväljaannetest komplekteeritakse: muusikaõpikud, koolilaulikud, koolimuusika noodid (ansamblitele, kooridele), lastemuusika kogumikud eri pillidele ja koosseisudele, klassikalise muusika kullafond eri pillidele ja koosseisudele, koorimuusika eri kooriliikidele, lastelaulude kogumikud, pärimusmuusika ja rahvalike laulude kogumikud, pop- ja jazzmuusika ning muusikalide noodid.
 - 2.10.2. Helisalvestistest komplekteeritakse: pop- ja rockmuusika, jazzmuusika, klassikaline muusika, filmimuusika, pärimus- ja maailmamuusika, lastelaulud, mittemuusikalised helisalvestised (sh kuuldemängud, muinasjutud jt lastejutud, loodushääled).
 - 2.10.3. Kombineeritud auvistest komplekteeritakse: tähtsamad muusikalised lavateosed, pop- ja jazzmuusika paremik, muusikafilmid.
- 2.11. Videoid komplekteeritakse valikuliselt, arvestades, et komplekteeritav kogu laiendaks silmaringi: filmid ja telelavastused, eelistades klassikat ning auhinnatud ja väärtfilme, Eesti filmid, lastele ja noortele suunatud mängufilmid ja animafilmid, loodus- ja dokumentaalfilmid, õppevideod eri teemadel (nt kunst, kirjandus, ajalugu).
- 2.12. Raamatukogu üldjuhul ei komplekteeri:
 - 2.12.1. töövihikuid;
 - 2.12.2. raskelt puhastatavate tekstiilosadega raamatuid;
 - 2.12.3. kehva köite kvaliteediga raamatuid.
- 2.13. Raamatukogu ei komplekteeri:
 - 2.13.1. seaduste täistekste (v.a kommenteeritud väljaanded);
 - 2.13.2. käsikirju, haruldast ja vana raamatut (v.a arvatud juhtudel, kui tegemist on raamatukogu ajalooga seotud teavikutega);
 - 2.13.3. ühele kasutajale mõeldud teavikuid, nt päevikud, värviraamatud jmt;
 - 2.13.4. piiratud lugemisotstarbe ja lühiajalise tähtsusega trükiseid, näiteks kinkeraamatud, kalendrid, aastahoroskoobid jmt.
- 3. Teavikute komplekteerimise kord
 - 3.1. Teavikute komplekteerimisel osalevad:
 - 3.1.1. töötlusosakond;
 - 3.1.2. teenindusüksuste juhatajad ja peaspetsialistid, puhkuste perioodil nende asendajad;
 - 3.1.3. komplekteerimise töörühma kuuluvad raamatukoguhoidjad;
 - 3.1.4. kogude kujundamise nõukogu.
 - 3.2. Töötlusosakonna pädevusse kuulub:
 - 3.2.1. komplekteerimiseelarve koostamine;
 - 3.2.2. komplekteerimiseelarve täitmise kontroll;
 - 3.2.3. teavikute komplekteerimisotsuste tegemine ja otsuste langetamisel osalemine;

- 3.2.4. teavikute hankimine vastavalt komplekteerimisotsustele.
- 3.3. Teenindusüksuste juhatajate ja peaspetsialistide ning komplekteerimise töörühma kuuluvate raamatukoguhoidjate pädevusse kuulub:
 - 3.3.1. teavikute komplekteerimisettepanekute tegemine;
 - 3.3.2. teavikute komplekteerimisotsuste langetamisel osalemine.
- 3.4. Komplekteerimise töörühma koosseisu kuuluvad komplekteerimise valdkonnast lähtuvalt (eestikeelne kirjandus, võõrkeelne kirjandus, lastekirjandus, noortekirjandus, e-teavikud, jm) eestikeelse kirjanduse osakonna juhataja, võõrkeelse kirjanduse osakonna juhataja, eestikeelse kirjanduse osakonna, võõrkeelse kirjanduse osakonna ja töötlusosakonna peaspetsialistid, töötlusosakonna juhataja, komplekteerija ning töörühma kaasatud teiste teenindusüksuste juhatajad ja/või teised nõuandva õigusega isikud/töötajad.
- 3.5. Perioodiliste väljaannete komplekteerimisettepanekud teevad teenindusüksuste juhatajad, komplekteerimisotsused langetab töötlusosakond koostöös kogude kujundamise nõukoguga.
- 3.6. Muusikateavikute komplekteerimisotsused teevad muusikavaldkonnale spetsialiseerunud raamatukoguhoidjad koostöös töötlusosakonnaga.
- 3.7. Raamatukogu lugejad saavad saata tellimissoovitusi, mida hinnatakse lähtuvalt käskkirja punktidest 2.2–2.13.
4. Teavikute hankimine.
 - 4.1. Raamatukogu komplekteerimisviisideks on ost ja annetus.
 - 4.2. Eestis ja väljaspool Eestit välja antud trükiraamatute ostmiseks korraldab raamatukogu avatud hankemenetlusega riigihanke. Teavikud ostetakse raamlepingu kehtivuse perioodil lepingupartneritelt vastavalt riigihanke alusdokumendi ja raamlepingu tingimustele.
 - 4.3. Auviste ostmiseks korraldatakse ostumenetlus vähemalt 4 korda aastas.
 - 4.4. Perioodilised väljaanded (ajakirjad ja ajalehed) ostetakse kord aastas avatud hankemenetlusega.
 - 4.5. Annetused
 - 4.5.1. raamatukogu võtab annetusi vastu valikuliselt, lähtudes käesoleva juhendi punktidest 2.2-2.13;
 - 4.5.2. raamatukogu võtab annetustena vastu teavikuid, mis ei ole rikunud (katkised, määratud vmt);
 - 4.5.3. annetatud ja arvele võetud teavikud töödeldakse vastavalt raamatukogus kehtivale korrale (kleebitakse võõtkood, lisatakse annetust tähistav kleebis);
 - 4.5.4. annetatud teavikust saab raamatukogu kogu osa, mida laenutatakse lugejatele kodus või kohapeal lugemiseks;
 - 4.5.5. annetatud teaviku esialgse asukoha (teenindusosakond, haruraamatukogu) otsustab raamatukogu;
 - 4.5.6. annetatud teavikuga toimitakse vastavalt raamatukogu kogu paigutamise ja kujundamise põhimõtetele, sh vajadusel kehtiva korra alusel kogust kustutamine;
 - 4.5.7. annetatud teavikuid kinkijale ei tagastata;
 - 4.5.8. annetajate nimed avaldatakse annetaja nõusolekul raamatukogu veebilehel;
 - 4.5.9. annetused, mida raamatukogu oma kogusse arvele ei võta, saadetakse Eesti Hoiuraamatukogusse või jagatakse lugejatele.
5. Teavikute eksemplaarsus.
 - 5.1. Eestikeelset ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1-60 eksemplari, sh keskmiselt 20 eksemplari, võttes arvesse kirjanduse žanri, kas teos on koolide soovituslikes nimekirjades, kas tegemist on tuntud autoriga jms.
 - 5.2. Eestikeelset teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1-60 eksemplari, sh keskmiselt 20 eksemplari, võttes arvesse käsitletavat teemat, kas toetab elukestvat õpet ning õppetööd ja hobiaalast tegevust, kas tegemist on tuntud autoriga jms.
 - 5.3. Võõrkeelset ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1-15 eksemplari, sh keskmiselt 5 eksemplari ja arvestatakse Tallinna rahvuslikku koosseisu ning eelistatakse lastele ja noortele suunatud kirjandust.
 - 5.4. Võõrkeelset teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1-10 eksemplari, sh keskmiselt 2 eksemplari ja eesmärgiks on võimalikult erinevate teemavaldkondade esindatus ning arvestatakse Tallinna rahvuslikku koosseisu.
 - 5.5. Nooditeavikuid ja auviseid komplekteeritakse üldjuhul üks eksemplar.

- 5.6. Perioodilisi väljaandeid komplekteeritakse haruraamatukogudesse üldjuhul üks eksemplar, eestikeelse kirjanduse osakonda ja võõrkeelse kirjanduse osakonda vajadusel suuremas eksemplaarsuses.
6. E-teavikute komplekteerimine
 - 6.1. E-teavikute komplekteerimisel lähtutakse käesoleva juhendi punktidest 2.2-2.10.
 - 6.2. E-teavikute komplekteerimise eelduseks on autori- ja levitamissoiguste omajalt saadud luba e-teaviku laenutamiseks.
 - 6.3. E-teavikute litsentse ostetakse vastavalt komplekteerimisõhimõtetele, lugejate vajadustele ja eeldatavale lugejahuvile ning litsentsimudelile.
 - 6.4. E-teavikute komplekteerimisotsused teeb töötlusosakonna e-raamatukogu peaspetsialist koostöös komplekteerimise töörühma liikmete ja/või peaspetsialistide ja/või kogude kujundamise nõukoguga.
 - 6.5. Eestis välja antud e-raamatute ostmisel toimub hinnavõrdlus, mille aluseks on e-raamatu edasimüüjatelt või kirjastustelt küsitud või veebilehel nähtav e-raamatu litsentsi hind ja/või ühe laenutuse hind.
7. Esemete komplekteerimine
 - 7.1. Esemete (spordivahendid, muusikainstrumendid, seemned jms) komplekteerimine toimub üldjuhul projektipõhiselt.
 - 7.2. Laua- ja videomängude komplekteerimisotsused teevad teenindusüksuste juhatajad koostöös töötlusosakonnaga.
 - 7.3. Laua- ja videomängude ostmiseks korraldatakse ostumenetlus vastavalt vajadusele ja eelarve võimalustele.
8. Kehtetuks tunnistamine
 - 8.1. Tunnistada kehtetuks direktori 17. novembri 2020 käskkiri nr 1-2/57 „Teavikute komplekteerimine“
9. Käskkirja teatavaks tegemine
 - 9.1. Sekretäri avalikustada käskkiri raamatukogu siseveebis. Seda loetakse raamatukogu töötajatele käskkirja teavataks tegemiseks.
 - 9.2. Veebihalduril avalikustada käskkiri raamatukogu veebilehel.

Kaie Holm
direktor